

Yeshiva University
Kollel Yom Rishon
Thanksgiving Edition

*Thanksgiving, Lashon
Hara, and the Internet:
Real Halakha for a
Digital World*

לעילוי נשמת מעכה בת מנחם מאנעס ע"ה
וחינקה בת אלכסנדר מרדכי ע"ה

Rabbi Daniel Z. Feldman
November 26, 2015 • י"ד כסלו תשע"ו

(1) תלמוד בבלי – מס' ערכין (טז).

רבה בר רב הונא: כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא, לית בה משום לישנא בישא; מ"ט? חברך חברא אית ליה, וחברא דחברך חברא אית ליה. כי אתא רב דימי אמר, מאי דכתיב: +משלי כ"ז+ מברך רעהו בקול גדול בבוקר השכם קללה תחשב לו? כגון דמיקלע לאושפיזא וטרחו קמיה שפיר, למחר נפיק יתיב בשוקא ואמר: רחמנא ניברכיה לפלניא דהכי טרח קמאי, ושמעין אינשי ואזלין ואנסין ליה. תני רב דימי אחוה דרב ספרא: לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו. איכא דאמרי: רב דימי אחוה דרב ספרא חלש, על רב ספרא לשיולי ביה, אמר להו: תיתי לי דקיימי כל דאמר רבנן. א"ל: הא מי מקיימת? לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו בא לידי גנותו? אמר להו: לא שמיעא לי, ואי הוה שמיעא לי קיימתה.

(2) רש"י (שם)

דמיתאמרא באפי תלתא - שהבעלים אמרוה בפני ג' המגלה אותה אינו לשון הרע שזה גילה תחלה דעתו שאם מגלה אותו אינו חושש דמידע ידע דסופה להגלות דחברך חברא אית ליה וזה מגלה לחבירו וזה לחבירו עד שיודע.

מברך רעהו בקול גדול וגו' קללה תחשב לו - אותה ברכה קללה היא לו לחבירו. **ושמעין אינשי** - אלמי שהוא עשיר ואזלי ואנסי ליה לממוניה ל"א אנסי ליה שמתאכסנין אצלו אורחין עד שמכלין ממונו. **כא לידי רעתו** - שכשהוא מספר בטובתו יותר מדאי הוא עצמו אומר חוץ ממדה רעה זו שבו או אחרים שומעין שזה משבחו ואומרים הלא מדת כך וכך בידו.

(3) תוספות – מס' ערכין (טז):

כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא - פירוש כגון כה"ג דנורא בי פלוני דאיכא למישמע דלא אמרה משום לישנא בישא אבל אם הוא אמר דבר קנטור על חברו אפילו היה אומרה בפניו אית ביה משום לישנא בישא.

(4) תוספות – מס' בבא בתרא ((לט):

לית בה משום לישנא בישא - פירוש לאותו שאומר לפני ג' דבפרק יש בערכין (ערכין דף טו): מייתי עלה הא דא"ר יוסי מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי פי' שלא היה חושש אם ישמעו בעלים.

(5) רמב"ם – הל' דעות (פרק ז)

הלכה א: המרגל בחבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תלך רכיל בעמיק, ואע"פ שאין לוקין על דבר זה עון גדול הוא וגורם להרוג נפשות רבות מישראל, לכך נסמך לו ולא תעמוד על דם רעך, צא ולמד מה אירע לדואג האדומי.

הלכה ב: אי זהו רכיל זה שטוען דברים והולך מזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני אע"פ שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם, יש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע, והוא המספר בגנות חברו אע"פ שאומר אמת, אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חברו, אבל בעל לשון הרע זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני וכך וכך היו אבותיו וכך וכך שמעתי עליו ואמר דברים של גנאי, על זה אמר הכתוב יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות. +/השגת הראב"ד/ אבל בעל לשון הרע שיושב ואומר כך עשה איש פלוני. א"א לא אלא קשה הראשון מן השני שהראשון הוא תליתאי והורג נפשות והשני תנין ואינו הורג אלא את עצמו, בינה זאת. +

הלכה ג: אמרו חכמים שלש עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולם, ועוד אמרו חכמים כל המספר בלשון הרע כאילו כופר בעיקר, שנאמר אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו, ועוד אמרו חכמים שלשה לשון הרע הורגת: האומרו, והמקבלו, וזה שאומר עליו, והמקבלו יותר מן האומרו.

הלכה ד: ויש דברים שהן אבק לשון הרע, כיצד מי יאמר לפלוני שיהיה כמות שהוא עתה, או שיאמר שתקו מפלוני איני רוצה להודיע מה אירע ומה היה וכיוצא בדברים האלו, וכל המספר בטובת חברו בפני שונאיו

הרי זה אבק לשון הרע שזה גורם להם שיספרו בגנותו, ועל זה הענין אמר שלמה מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו, וכן המספר בלשון הרע דרך שחוק ודרך קלות ראש כלומר שאינו מדבר בשנאה, הוא ששלמה אמר בחכמתו כמתלהלה היורה זקים חצים ומות ואמר הלא משחק אני, וכן המספר לשון הרע דרך רמאות והוא שיספר לתומו כאילו אינו יודע שדבר זה שדבר לשון הרע הוא אלא כשממחין בו אומר איני יודע שדבר זה לשון הרע או שאלו מעשיו של פלוני.

הלכה ה: אחד המספר בלשון הרע בפני חבריו או שלא בפניו, והמספר דברים שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חבריו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו הרי זה לשון הרע, ואם נאמרו דברים אלו בפני שלשה כבר נשמע הדבר ונודע, ואם סיפר הדבר אחד מן השלשה פעם אחרת אין בו משום לשון הרע, והוא שלא יתכוין להעביר הקול ולגלותו יותר.

הלכה ו: כל אלו הם בעלי לשון הרע שאסור לדור בשכונתם וכל שכן לישיב עמהם ולשמוע דבריהם, ולא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע לבד.

הלכה ז: הנוקם מחבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תקום, ואע"פ שאינו לוקה עליו דעה רעה היא עד מאד, אלא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי ואינן כדי לנקום עליהם, כיצד היא הנקימה אמר לו חבריו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך, למחר צריך לשאול ממנו אמר לו חבריו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני כששאלתי ממך הרי זה נוקם, אלא כשיבוא לו לשאול יתן בלב שלם ולא יגמול לו כאשר גמלו וכן כל כיוצא באלו, וכן אמר דוד בדעותיו הטובות אם גמלתי שולמי רע ואחלצה וגו'.

הלכה ח: וכן כל הנוטר לאחד מישראל עובר בלא תעשה שנאמר ולא תטור את בני עמך, כיצד היא הנטירה, ראובן שאמר לשמעון השכיר לי בית זה או השאילני שור זה ולא רצה שמעון, לימים בא שמעון לראובן לשאול ממנו או לשכור ממנו ואמר לו ראובן הא לך הריני משאילך ואיני כמותך לא אשלם לך כמעשיך, העושה כזה עובר בלא תטור, אלא ימחה הדבר מלבו ולא יטרנו, שכל זמן שהוא נוטר את הדבר וזוכרו שמא יבא לנקום, לפיכך הקפידה תורה על הנטירה עד שימחה העון מלבו ולא יזכרנו כלל, וזו היא הדעה הנכונה שאפשר שיתקיים בה יישוב הארץ ומשאם ומתנם של בני אדם זה עם זה.

(6 שמות כג:א)

לֹא תִשָּׂא שְׁמֵע שְׂוֹא אֶל תִּשָּׂת יָדְךָ עִם רֶשַׁע לְהִיֵּת עִד חָמָס : ס

(7 תלמוד בבלי – מס' פסחים (ק"ח).

ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: כל המספר לשון הרע, וכל המקבל לשון הרע, וכל המעיד עדות שקר בחבירו - ראוי להשליכו לכלבים, שנאמר + שמות כב + לכלב תשלכון אתו וכתוב בתריה + שמות כג + לא תשא שמע שוא וקרי ביה לא תשיא.